

MINNESMERKET CISSI KLEIN-STATUEN

Fredningsdokumentasjon

KULTURHISTORISK RAPPORT

Utarbeidet av Trøndelag fylkeskommune, april 2022

Innholdsfortegnelse

1. BAKGRUNN	3
1.1 Bakgrunn for fredningen	3
1.2 Lokalisering.....	3
1.3 Innsamling av dokumentasjon	3
3. BESKRIVELSE AV FREDNINGSOBJEKTET	3
3.1 Minnesmerket Cissi Klein-statuen.....	3
3.1.1 Skulpturen som kunst i det offentlige rom	3
3.1.2 Skulpturen og sammenheng med miljøet	4
3.2 Del av parken på Museums plass	5
3.2.1 Historisk utvikling av parktuforming	5
3.2.2 Parken i dag og detaljering innenfor fredningsområdet	7
3.3 Cissi Kleins gate	10
2. CISSI KLEIN	11
2.1 Bakgrunn	11
2.2 Krigen bryter ut	11
2.3 Cissi blir arrestert	12
2.4 Hva skjedde med familien?	12
3 KUNSTVERKET.....	13
3.1 Forslag om statue og innsamlingsaksjon.....	13
3.2 Utførende kunstners betraktninger om arbeidsprosessen	13
3.3 Om kunstnerne	14
3.3.1 Tone Løvseth Ek.....	14
3.3.2 Tore Bjørn Skjølsvik	14
3.4 Cissi Klein i dag	14
3.4.1 Cissi Klein i Trondheimshistorien.....	14
3.4.2 Wall of Feminism	14
3.4.3 Cissi Klein videregående skole.....	15
3.4.4 Minnesmerket Cissi Klein-statuen – et sted for markering.....	15

Forsidebilde: Minnesmerket Cissi Klein-statuen på Museums plass. Foto: Monica Anette Rusten, Trøndelag fylkeskommune.

Tore Bjørn Skjølsvik / Tone Ek: Cissi Klein. Skulptur, 1997

© Tore Bjørn Skjølsvik / Tone Ek / BONO.

1. BAKGRUNN

1.1 Bakgrunn for fredningen

I forbindelse med Riksantikvarens satsing på nasjonale minoriteters kulturminner, er et utvalg av jødiske kulturmiljøer i Norge valgt ut for fredning. Bakgrunnen for denne nasjonale satsingen var en kartlegging av fredete kulturminner i Norge i 2011, der det ble avdekket at svært få kulturminner knyttet til nasjonale minoriteter var representert på fredningslisten. Som et ledd i fredningsstrategien mot 2020 skulle Riksantikvaren løfte frem og få økt kunnskap om våre nasjonale minoriteters kulturminner og frede et utvalg av disse. Minnesmerket Cissi Klein-statuen er et av flere utvalgte kulturminner i Trondheim som er foreslått fredet.

1.2 Lokalisering

Minnesmerket Cissi Klein-statuen står i parken på Museums plass på Kalvskinnet i Trondheim, rett bak Leüthenhaven. Adressen er Hans Hagerups gate 7. Minnesmerket er flankert av fire benker, to på hver side av minnesmerket. Parken grenser til Cissi Kleins gate mot øst.

1.3 Innsamling av dokumentasjon

I utarbeidelsen av dokumentasjonsvedlegget har det vært bredt samarbeid. Vi har benyttet kilder og notat fra Jødisk Museum i Trondheim for å fortelle Cissi Kleins historie. Videre har vi hatt et samarbeid med Jødisk Museum, Det jødiske Samfunn i Trondheim, og grunneier og eier av statuen Trondheim kommune v/eierskapsenheten, kommunedirektørens fagstab, kommunalteknikk og Trondheim bydrift. Fylkeskommunen har også vært i dialog med utførende kunstnere og personen som foreslo utarbeidelse av statuen på 1990.

3. BESKRIVELSE AV FREDNINGSOBJEKTET

3.1 Minnesmerket Cissi Klein-statuen

3.1.1 Skulpturen som kunst i det offentlige rom

Skulpturen er i støpt bronse, og er frittstående på gategulv i en park. Skulpturens mål er:

Høyde: 130 cm

Bredde: 94 cm

Dybde: 125 cm

Statuen ble avduket 6. oktober 1997, på årsdagen for aksjonen mot jødene og i jubileumsåret da Trondheim feiret sine 1000 år som by. På en infoplakett på statuen står: *Til minne om våre jødiske barn og tenåringer som ble myrdet i Auschwitz i mars 1943. Gitt av Trondhjemmere til 1000-års jubileet i 1997. Utført av Tore Bjørn Skjølsvik og Tone Ek.*

Cissi Klein-statuen sett mot nordøst

Statuen sett mot sørøst

Sett bakfra og utover parken, mot sørvest

Sett mot nord, på siden av benken vises infoplaketten

Cissis lille koffert med hennes navn på

Detalj av at bena ikke når ned til bakken

3.1.2 Skulpturen og sammenheng med miljøet

Plasseringen av minnesmerket på Museumsplassen er ikke tilfeldig. Cissi Klein og hennes familie bodde i 2 etg på Museumsplass 3, i dag Hans Hagerups gate 5, som er en av gårdene som omkranser museums plass. På bygårdens nordvestre hjørne er det lagt ned snublesteiner til minne om Cissi og hennes familie, og deportasjonen. Snublesteinene av Abraham Klein, Cissi Petra Klein og Wulf Klein, er tre av 65 snublesteiner lagt ned rundt omkring i Trondheim. Leiligheten til Cissi Kleins familie var også en av tre leiligheter i Trondheim brukt til internering av kvinner og barn.

På bygården er det satt opp en plakett, som var Trondheim bys første offentlige minnesmerke over jødiske ofre under andre verdenskrig.

Plakett på veggen på Hans Hagerups gate 5

Nedsatte snublesteiner på fortau foran bygård

3.2 Del av parken på Museums plass

Opprinnelig hadde statuen av Cissi Klein en annen plassering enn den har i dag. Dagens plassering er en tilpasning til omgivelsene etter en oppgradering parken fikk i forbindelse med 250-års jubileet til Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS) i 2010.

Cissi Klein statuen hadde opprinnelig en annen plassering på Museums plass. Utsnitt fra Adressavisens artikkel "Cissi Klein får selskap i parken" datert 09.07.2008

3.2.1 Historisk utvikling av parkuformingen

Siden utbygging av området og etablering av parken har utformingen blitt endret flere ganger. Ortofoto under viser utviklingen og endringene fra 1937 og frem til i dag.

Det tidligste ortofoto fra Trondheim i 1937 viser trolig parkens opprinnelige utforming. Bilde fra 1947 viser samme utforming

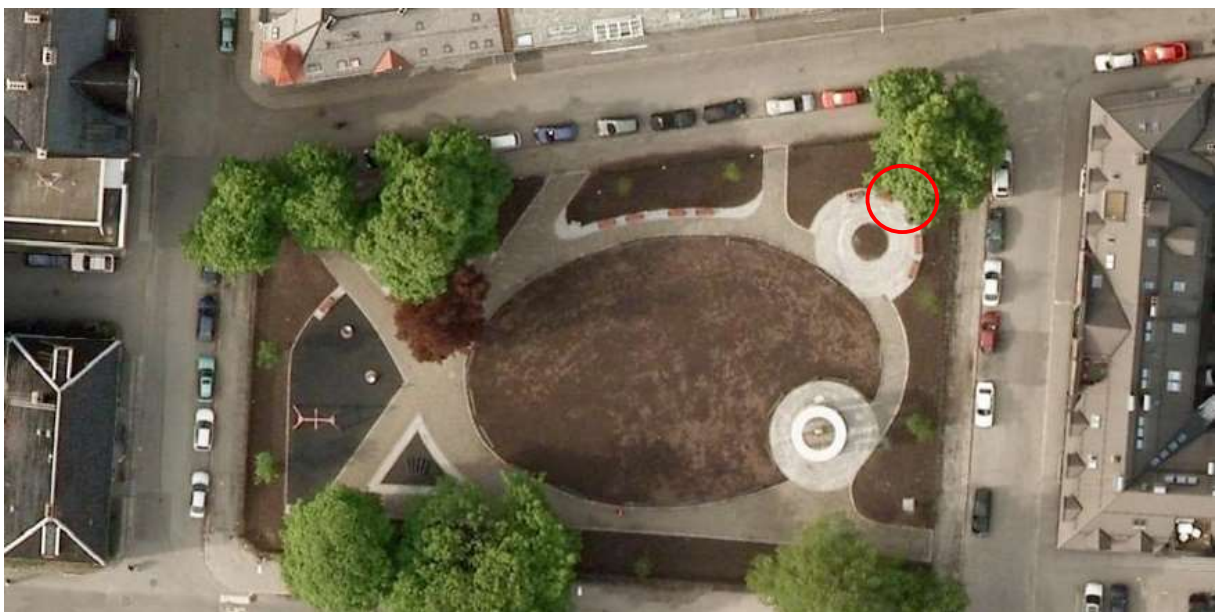
Ortofoto fra 1957 viser at parken har blitt opparbeidet med ny utforming.

I 1984 har parken fått ny utforming. Parken hadde denne utformingen da statuen ble avduket.

Ortofoto fra 2008 er det mest tydelige og viser statuens plassering, markert med rød sirkel.

På bilde fra 2010 ser vi at parken nylig er oppgradert. Skulpturen har fått sin nåværende plassering, markert med rød sirkel.

3.2.2 Parken i dag og detaljering innenfor fredningsområdet

Statuen står i dag flankert av to benker på hver sin side i nordøstre del av parken, som har en sirkulær formgivning. Her er det lagt et belegg av smågatestein og skiferheller i et mønster, innerst i sirkelen er et rundt bed som beplantes årlig med sommerblomster.

Bak benkene mot Cissi Kleins gate i øst og Hans Hagerups gate i nord, er det et bed beplantet med stauder. Helt i nordøstre hjørnet står et eldre hestekastanjetre. Hele parken er innrammet av beskårne busker og utenfor barlind mot fortau er det satt opp nettinggjerder.

Nordøstre del av parken sett mot sørvest, fra Cissi Kleins gate

Bildet viser detaljering i dekke og benkers plassering i den sirkulære formgivningen i nordøstre hjørne.

Detalj av smågatestein og skiferheller

NB: bilde settes inn etter planting i bed, ca mai/juni 2022

Detalj av bed i sirkel med sommerblomster

NB: bilde settes inn nærmere sommer når staudene har vokst opp, medio juni.

Detalj av staudebed bak statue mot nordøst

Detalj av barlindbusk med brutt hjørne mot nordøst

Detalj av barlindbusk og nettinggjerde sett mot øst

En eldre hestekastanje i nordøstre hjørne av parken

Parkens utforming er tegnet av Magnhild Lunde, overlandskapsarkitekt hos Trondheim kommune. Hun forteller at parkens utforming ble laget som en case i forbindelse med et kurs hun tok i universell utforming. Parkens oppgradering hadde vært planlagt lenge, så det var en tilfeldighet at det ble jobbet med akkurat denne parken i forbindelse med kurset.

Samtidig med utforming av parken kom kunstverket laget til DKNVS' 250-års jubileum. I utformingen var det viktig at det ble en balanse, og soner og kunstverk ble flyttet rundt på til man landet på dagens utforming.

Parken er sonedelt, med lekesone og oppholdssone. Den store plenen er et grep som ble videreført fra forrige park, fordi det er behov for oppholdsareal. I formgivingen ble det lagt vekt på veifinning, at det skjer noe langs grusgangene. Sanseopplevelser i parken har vært viktig, og det er derfor det ble laget en ramme med alle staudene, for fargespill og lukt. Det var også viktig med å få ganglinjer gjennom parken, at en fortsetter inn i parken heller enn å gå fortauet, derfor også den diagonale ganglinjen igjennom parken. I lekesonen er det litt annerledes lekeapparater enn det en finner på de vanlige lekeplasser, blant annet lyd-lekeapparat. Det er satt ut så mange benker som mulig, det skal alltid være benker for noen hvis en var opptatt.

Cissi Klein-statuen sto ganske alene i en sliten park. I arbeidet med å finne en ny plassering ble Det Jødiske Samfunn i Trondheim involvert. Skulpturen ble satt i en setting med flere sitteplasser for å være en del av en sosial møteplass. At skiferdekket er trukket ut i stien er et veifinningsgrep, for å vise svaksynte at det skjer noe.

3.3 Cissi Kleins gate

Den lille gatestrekingen øst for parken hadde tidligere navnet Museums plass. Gaten endret navn til Cissi Kleins gate høsten 1995. Gaten har eksistert i sin nåværende form siden området ble bygd ut på tidlig 1900-tallet.

Cissi Kleins gate sett mot sør

Cissi Kleins gate sett mot nord

2. CISSI KLEIN¹

2.1 Bakgrunn

Cissi var født 19. april 1929 i Narvik og kom fra en jødisk familie. Da hun fortsatt var veldig liten, flyttet hun til Trondheim med foreldrene sine Wulf og Milla (f. Gluck) Klein. Cissi hadde også en storebror, Abraham, som var tre år eldre og en lillebror, Josef Isidor, som døde bare to måneder gammel i 1931.

Cissis far, Wulf, hadde kommet til Norge fra Litauen i 1905. De første årene arbeidet han som omførselshandler, før han drev flere butikker, blant annet i Ålesund og Honningsvåg. I 1924 giftet han seg med Milla Gluck, som hadde kommet til Norge fra Latvia i 1912. Ekteparet flyttet til Narvik samme år som de giftet seg. Da Cissi og søsknene flyttet sørover til Trondheim, bodde de i de første årene en bygård i Innherredsveien 25.

I 1935 begynte Cissi på Kalvskinnet skole, der storebroren Abraham også gikk. Da hadde de flyttet til Museums plass. Cissis foreldre eide en butikk i byen, Sæbemagasinet, som lå i Thomas Angells gate, på hjørnet av Munkegata. I butikken solgte de alt mulig; såper, kammer, sakser og strikkepinner. Cissis klassevenninne, Kitty, var ofte med da faren hennes drev butikk like ved. I bakgården hoppet de strikk, lekte og hoppet paradis. Cissi var vant til at foreldrene jobbet mye i butikken, og det ble lange dager fra morgen til kveld.

Cissi Klein med foreldrene Mille og Wulf og broren Abraham på Munkholmen, ca 1935. Foto: Jødisk museum Trondheim

2.2 Krigen bryter ut

Cissi gikk i 7. klasse på Kalvskinnet skole da andre verdenskrig brøt ut i Norge. Fordi nazistene hadde overtatt skolebygget, måtte elevene møte opp ved andre lokaler – men ellers gikk skoledagene tilnærmet som før. Cissis klassevenninne, Gunvor, har senere fortalt hvordan klassekameratene lærte å vise motstand mot nazistene. De kjøpte hønseringer som man pleide å binde rundt bena på hønsene, i fargene rødt, hvitt og blått og laget smykker av dem. Å vise motstand mot nazistene var forbudt, og kunne straffes hardt. Likevel fortsatte Cissi og vennene hennes med dette, selv om de tyske nazistene var godt synlig i bybildet med sine uniformer.

I dag kan det kanskje være vanskelig å forstå hvorfor ikke de norske jødene var mer redde, eller hvorfor ikke alle flyktet da krigen brøt ut. Men mange var redde for hva som ville skje med familien om de forlot landet. Man gikk i uvisshet og bekymring om hva som kunne skje, men tenkte at hvis de fortsatte hverdagen som vanlig ville de unngå å trekke til seg mer oppmerksomhet. Cissi var like norsk som hennes andre klassekamerater. Hun var født i Norge, snakket norsk og hadde aldri bodd i et annet land. Hennes foreldre kom til Norge for over 30 år siden, de hadde lært seg norsk og fått norske statsborgerskap.

¹ Teksten er hentet i sin helhet fra Jødisk Museums notat;
[notat-om-cissi-klein.-fra-jodisk-museum-i-navnesaken.pdf \(trondelagfylke.no\)](https://www.jodisk-museum-i-navnesaken.pdf)

2.3 Cissi blir arrestert

I april 1941 ble synagogen i Trondheim beslaglagt av nazistene, helt uten forvarsel. Etter hvert som året gikk, ble også flere og flere jødiske butikker beslaglagt. Høsten 1942 ble butikken til foreldrene til Cissi tatt. Pappaen, Wulf, fikk beskjed av nazistene om at han måtte betale lønn til de ansatte ut måneden. Men dette ville han ikke gjøre, da butikken var blitt tatt fra ham uten hans vilje. En av de ansvarlige nazistene, Reidar Landgraff, ble rasende, og slo Wulf flere ganger over nakken med knyttneven. Wulf slet med smerter etter dette, og oppholdt seg derfor på Menighetssøstrenes Pleiehjem. Han ble arrestert av nazistene 6. oktober 1942, sammen med de andre mannlige jødene i Trondheim. Også storebroren til Cissi, Abraham, ble arrestert. Familiens butikk fortsatte driften med nye, nazivennlige eiere.

Cissi fortsatte å gå på skolen, men hun og familien fikk ingen informasjon om hvordan det gikk med Wulf eller Abraham. De hadde blitt fengslet på Falstad fangeleir utenfor byen. Abraham bare 16 år gammel. En dag i november var Cissi på skolen som vanlig, og satt i klasserommet sammen med de andre elevene da det banket på døren. En mann var kommet, og han skulle hente Cissi. Klassevenninnen Kitty har senere fortalt at Cissi løp opp til lærerinnen, og satt seg i fanget hennes. Men det hjalp ikke. Cissi ble fraktet ut av klasserommet, og dette var siste gangen klassekameratene så Cissi. Hun ble tatt med til leiligheten der hun bodde. Nazistene hadde samlet alle jødiske kvinner og barn i byen, og plassert de på tre forskjellige adresser – en av dem var leiligheten til Cissis familie. Her ble de holdt under oppsyn, og de fikk ikke lov til å komme og gå som de ville. Cissi på 13 år var den yngste.

Den 25. november 1942 ble hele familien Klein sendt til Bredtveit fengsel i Oslo. Dette var første gang Cissi og moren Milla fikk se Wulf og Abraham igjen, etter at de hadde blitt arrestert nesten en måned tidligere. I Oslo satt de fengslet i nesten tre måneder.

I slutten av februar 1943 ble Cissi sendt med skipet «Gotenland» til Polen, sammen med pappa Wulf og storebror Abraham. Da de ankom Auschwitz ble alle tre sendt direkte til gasskamrene og drept.

2.4 Hva skjedde med familien?

Cissi ble skilt fra moren sin, Milla, under oppholdet på Bredtveit. Vi kan tenke oss hvordan det var for Cissi å ikke ha moren sin hos seg der hun satt fengslet uten å ane noe om den skjebnen hun snart skulle møte.

Milla ble ikke sendt med skipet fordi hun under oppholdet på Bredtveit fengsel ble syk og sendt til Ullevål sykehus. Trolig fikk hun hjelp av de ansatte på sykehuset, for hun klarte å komme seg over til Sverige og overlevde derfor krigen. Da hun kom til Sverige forsøkte hun forgjeves å få rabbineren i Trondheim til å adoptere Cissi og Abraham, slik at de kunne få svensk pass. Papirene for adopsjonen gikk i orden, men det var for sent. Cissi og Abraham var allerede sendt til Polen og drept.

Da krigen var over kom Milla tilbake til et tomt Trondheim. Hun hadde mistet sin ektemann, sine to barn og sitt hjem. Hun kom aldri over tapet av familien sin og flyttet senere til Israel.

3 KUNSTVERKET

3.1 Forslag om statue og innsamlingsaksjon

Forslaget om å lage en statue av Cissi Klein kom fra en privat forslagsstiller, prest i Den katolske kirke, den gangen lektor på Trondheim katedralskole Egil Mogstad. Mogstad forteller selv om hvorfor han kom med dette forslaget:

«Det hadde seg slik at jeg egentlig skulle ut og reise i vinterferien 1995, men så falt jeg på isen og brakk en finger og ble hjemme. Derfor ble det slik at jeg satt på Erichsen en av dagene med en kollega og venn fra Katedralskolen. Vi var begge opptatt av en artikkel i Ukeadressa om «Barna i Auschwitz», skrevet av en venninne av Cissi, som nå var psykolog. Samtalen endte i at jeg gikk over til Adresseavisen på andre siden av gaten og snakket med journalist Rolf Rolfsen og et intervju og kom i gang. I arbeidet med å realisere statuen fikk jeg med kommunalråden Torild Strand og Jens Hoff fra næringslivet, og dannet en komité. Når det gjaldt kunstner, hadde jeg uvurderlig hjelp av førstekonservator Håkon Andersen ved Nordenfjeldske Kunstinstitutt. Jeg fikk kontakt med Gunnar Torvund, som kom med et non-figurativt forslag (skisse finnes i samling av dokumentasjon om prosessen som jeg ga til synagogen), men jeg fant ut at det var viktig at det ble figurativt og slik sett nærmere barn og unge affektivt. Håkon Andersen skaffet meg kontakt med Tone Ek og Tore Bjørn Skjølsvik og *jeg sa, smilende, en gang under prosessen at jeg vet dere er skilt, men dere må være så snill og få et barn til.*

I arbeidet med å få skaffe penger, stilte de lokale rotaryklubbene opp. I tillegg bidro flere enkeltpersoner og andre instanser. I 1995 fikk vi satt opp infoplaketten på huset, så ble skulpturen avdekket i 1997.»

Egil Mogstad fortalte også om opplevelser og betraktninger etter at statuen ble avduket. Blant annet hadde han en samtale med tidligere elev, som var kommet som flyktning fra Mostar i Jugoslavia. Hun hadde selv opplevd å se at tre av hennes venninner ble skutt ned. Hun spurte om det var riktig at det var Mogstad som hadde startet arbeidet med å få laget denne statuen, og at hun måtte takke ham, og sa «jeg føler at statuen er min». Mostad avsluttet betraktningen med at egentlig har alle besatte byer i Europa sin Cissi, og hvordan kan en 12-13 år gammel jente være en statsfiende? Dette gjelder alle og ikke minst er det aktuelt nå, med Russlands invasjon av Ukraina.

3.2 Utførende kunstneres betraktninger om arbeidsprosessen

Tone Ek fikk forespørselen til utforming av statuen fra den gang lektor Egil Mogstad ved Trondheim Katedralskole. Hun følte hun ikke kunne holde på med en så stor skulpturoppgave alene og spurte Tore Bjørn Skjølsvik om han ville delta i utførelsen.

Det ble gjort et grundig forarbeid og Tone leste mye om Cissi Kleins historie og skjebne. I forarbeidet ble det forsøkt flere positurer, både stående og forskjellige stillinger, før det ble klart at det var best at hun satt på en benk. Selve benken ønsket de skulle være tidsriktig, slik benkeformen var da Cissi levde. Det var også viktig at hun satt med en liten koffert med navnet sitt på, ettersom det er skrevet at hun hadde med seg en liten koffert da hun ble deportert. Det er også et bevisst trekk at Cissi ikke når ned til bakken med beina.

3.3 Om kunstnerne

3.3.1 Tone Løvseth Ek

Tone Løvseth Ek har født i 1937 har sine røtter og sitt virke i Trøndelag. Tone er utdannet ved Kunst- og Håndtverksskolen fra 1955- 60 og Statens Kunstakademi, Oslo under Aage Storstein i 1960–63.

Hun har jobbet som billedkunstner med både maleri og grafikk, men også skulptur.

Hun har deltatt i en rekke utstillinger, blant annet Statens årlige Kunstutstilling i Oslo i 1965 og 1968 og i Kunstnerforbundet i Oslo, 1964 og 1966.

Tone Løvseth Ek jobbet fra 1972 og i mange år på Ørland videregående skole. Hun opprettet, sammen med Tore Bjørn Skjølsvik, Bjugn og Ørland malerskole.

3.3.2 Tore Bjørn Skjølsvik

Tore Bjørn Skjølsvik er født 7. september 1939 i Tvedestrand, og er en norsk skulptør og maler.

Skjølsvik er utdannet ved Statens Håndverk og Kunstindustriskole (1958-59), ved Central School of Arts and Crafts London (1960-61) og ved Statens Kunstakademi (1963-1967). I 1962 debuterte han på Høstutstillingen, Statens Kunstutstilling, hvor han har deltatt til sammen 12 ganger. I 1986/87 var han medlem i Den Nasjonale Jury. Skjølsvik har også undervist. I 1968 ble han ansatt ved arkitektlinjen på NTNU hvor han underviste frem til 1972. Deretter opprettet han, sammen med Tone Løvseth Ek, Bjugn og Ørland malerskole.

Skjølsvik arbeider i klassisk tradisjon med inspirasjon fra europeiske kunstnere som Edgar Degas, Edouard Manet og Auguste Rodin. Sanselighet, inderlighet og naturtrohet er sentrale sider ved hans kunst. Skjølsviks skulpturer er blitt landemerker i norske landskap som viser til norsk arbeidsliv, idrett og historie. De mest kjente er «Klippfiskkjerringa» (1992) på piren i Kristiansund, «Gruvearbeideren» (1999) i Longyearbyen på Svalbard, «Sjømannsfamilien» (2000) i Kilsund ved Arendal, «Utvandrerminnesmerke» i Kvinesdal (2002), og «John Arne Riise» (2005) på Color Line Stadion i Ålesund.

3.4 Cissi Klein i dag

3.4.1 Cissi Klein i Trondheimshistorien

Cissi Klein er på mange måter med i Trondheimsånden i dag. Mange trøndere kjenner til både hennes person og historie. Cissi Klein er en selvsagt del av Trondheim bys historie, så vel som en del av nasjonal og internasjonal historie gjennom andre verdenskrig og deportasjonen.

3.4.2 Wall of Feminism

Vi finner Cissi i bybildet ut over statuen på Museums plass. Et grafisk bilde av henne henger sammen med mange andre trønderske kvinner som har hatt betydning på veggen inne i Olavskvartalet, i *Wall of Feminism*, 30 fargerike portretter av historiske kvinner med tilknytning til Trondheim, for å synliggjøre kvinners bidrag, i krig- og fredstid: I samfunnsliv, kunst og kultur.

Wall of Feminism i Olavskvartalet, Cissi i bildegruppen til venstre

Nærbilde av Cissi Klein

4.3.3 Cissi Klein videregående skole

Trøndelag fylkeskommune skal også bygge en ny videregående skole i Trondheim, på Falkenborg øst for Trondheim sentrum. Skolen har fått navnet Cissi Klein videregående skole, etter jenta som aldri fikk gå på videregående skole selv. Navneforslaget kom fra Hege Bae Nyholt som sammen med Hanne Moe Bjørnbet (Ap) sto bak navneforslaget på vegne av alle partiene i fylkestinget. Fylkestinget stilte seg enstemmig bak navneforslaget. Om vedtaket sa Hege Bae Nyholt til Adresseavisen 28.04.2021:

– Å oppkalle en skole etter henne, handler om både løfte den historien og sørge for at fremtidige generasjoner lærer om hva som skjedde med henne og de seks millioner andre ofrene for holocaust. Og så får vi også sagt tydelig at det går noen linjer fra jødeforfølgelsen og angrepet 22. juli på Utøya, i kampen mot høyreekstreme krefter. Å gi skolen dette navnet dreier seg også om å oppfordre ungdommene til fellesskap, til å tenke kritisk og til å se hverandre i medisin mot slike krefter.

Skolen skal jobbe for å fremme mangfold og toleranse, ytringsfrihet, demokrati og politisk engasjement hver dag. Rektor Elisabeth Tandstad forteller at skolen virkelig har tatt til seg navnet og har prøvd å bli kjent med Cissi Klein og historien. Det viktigste for skolen er hva navnet står for og representerer: «Statuen er både nydelig og vond, og bildet på hun som ikke fikk videregående skole og utdanning på grunn av holdninger og politikk. Dette er så relevant i alt som er rundt oss, og som for skolen blir en ekstra forpliktelse til å ta vare på og jobbe med. Ord som demokrati og utenforskap får litt ekstra betydning. Elevene skal høres og skal kunne stå for noe, og samtidig bli øvd på å ha meninger og diskutere, og gjøres i stand til å gjøre gode vurderinger og være kritiske.»

4.3.4 Minnesmerket Cissi Klein-statuen – et sted for markering

Selve statuen er også et sted for markering gjennom året:

- Birralee International School Trondheim skole har markering hver 17 mai, med tale og nedlegging av krans.
- Det Jødiske Samfunn i Trondheim har appell hver 9 november, natten mellom 9 og 10 november, krystallnatten eller novemberpogromen.

Kilder:

[notat-om-cissi-klein.-fra-jodisk-museum-i-navnesaken.pdf \(trondelagfylke.no\)](#)

Telefonsamtale med kunstner Tone Ek 3. mars og 25 april

Telefonsamtale med kunstner Tore Bjørn Skjølsvik 3. mars og 25 april

Telefonsamtale med forslagsstiller av statuen, Egil Mogstad 4. april

Telefonsamtale med overlandskapsarkitekt Magnhild Lunde 22. april

Telefonsamtale med rektor Cissi Klein VGS Elisabeth Tandstad 25 april

[Tore Bjørn Skjølsvik – Norsk kunstnerleksikon \(snl.no\)](#)

[Om Skjølsvik • TBS Gallery](#)

[Tone Løvseth Ek – Norsk kunstnerleksikon \(snl.no\)](#)

[Cissi Klein ble arrestert i klasserommet. Nå skal ny skole få hennes navn - adressa.no](#)

[Splitter ny skole i Trondheim - Trøndelag fylkeskommune \(trondelagfylke.no\)](#)

[Wall of feminism \(feministhuset.no\)](#)

[Cissi Klein får selskap i parken - adressa.no](#)

[FINN kart - en ledende norsk karttjeneste \(historiske flyfoto\)](#)